

for creating a health preserving environment in preschool institutions has been specified. Certain levels of future preschool teachers' readiness for creating a health preserving environment in preschool institutions has been characterized. The effectiveness of pedagogical conditions of future preschool teachers' training for creating a health preserving environment in preschool institutions has been justified and experimentally proved. The stages of future preschool teachers' training for creating a health preserving environment in preschool institutions have been highlighted. It is marked that pedagogical practice is one of the extremely important stage of future preschool teachers' training for creating a health preserving environment in preschool institutions.

Key words: health, health preserving environment, future preschool teachers, training future preschool teachers, pedagogical conditions.

Стття надійшла до редакції 06.03.2018

К. Й. Щербакова

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА МЕТОДИК ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті охарактеризовано професіоналізм викладача методик дошкільної освіти як найпотужніший чинник соціокультурного, духовного, інтелектуального розвитку педагогічної інтелігенції, яка працює у закладах вищої освіти. Аналіз наукових досліджень і педагогічної практики свідчать, що однією з рушійних сил професійної підготовки майбутнього викладача є зростання його компетентнісного і творчого потенціалу, що досягається швидкою модифікацією навчального матеріалу, опануванням його на суб'єкт-суб'єктній основі. Доведено, що організація різних форм та видів навчальних занять у вищій школі спирається на акмеологічний, компетентнісний, діяльнісний, теоретико-методичний та контекстний підходи.

Ключові слова: професійна підготовка, викладання методик, андрагогічна модель навчання.

Постановка проблеми. Порівняльний аналіз даних педагогічної науки й результатів масової педагогічної практики свідчить про деякі суперечності в організації освітньої діяльності фахівців, а саме: теорія доводить результативність освітніх концепцій, однак масова практика навіть не намагається їх перетворити в реальну діяльність; прогресивний педагогічний досвід педагогів-новаторів не завжди теоретично обґрунтовується до рівня педагогічної технології, яка дає стійкий позитивний, задалегідь передбачений освітній результат. Шлях подолання означених протиріч залежить від якості професійної підготовки майбутніх викладачів, зокрема і дошкільної освіти, ще в процесі навчання їх у закладі

вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. У законодавчих і нормативних документах політика держави в галузі підготовки педагогічних кадрів, зокрема й для системи дошкільної освіти, спрямована на підвищення престижу та соціального статусу педагога, забезпечення умов для його професійного і культурного зростання. Процес побудови системи професійної підготовки кадрів здійснюється з урахуванням її особливостей: цілей і завдань освіти, психологічних і професійних можливостей суб'єктів означеного процесу, досвіду і традицій, звичаїв і культури, особливостей сучасного полікультурного освітнього простору (Л. Артемова, І. Бех, С. Вітвицька, М. Громкова, Н. Кузьміна, Н. Лисенко, М. Олійник та ін.). Реалізація проблеми професійної підготовки педагогічних кадрів, у тому числі викладачів для закладів освіти, має майже вікову історію. Так, на початку ХХ століття, коли в життя українського суспільства активно увійшло суспільне дошкільне виховання, важливе місце було відведено діяльності фребелівських курсів у Києві та Харкові. Ці курси працювали як педагогічні інститути.

У контексті визначення змісту, форм і методів підготовки майбутніх викладачів найбільш ефективними були 50-80-ті роки ХХ століття. Вагомими на цьому етапі розвитку вищої школи були дослідження О. Абдуліної, Ф. Гноболіна, І. Зязюна, Н. Кузьміної, О. Мороза, В. Сластьоніна, А. Щербакова та інших науковців.

У 90-ті роки минулого століття заклади вищої освіти отримали значну самостійність, зокрема отримали право присуджувати претендентам (випускникам) – майбутнім педагогам освітній ступінь, в тому числі ступінь «магістр» за успішне виконання освітньої чи освітньо-наукової програми. Професійну підготовку фахівців відповідних рівнів здійснювали і здійснюють заклади вищої освіти (університети, академії, інститути, коледжі).

Метою статті є спроба презентувати власний досвід щодо підготовки майбутніх викладачів методик дошкільної освіти за андрагогічною моделлю навчання в магістратурі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Упровадження в педагогічний процес закладу вищої освіти нормативного курсу «Викладання методик дошкільної освіти» надає можливість сформулювати в студентів магістратури уявлення про професійну діяльність викладача, надати знання про андрагогіку як галузь педагогічної науки, навчити характеризувати її як професійну і творчу, порівнювати педагогічну й андрагогічну моделі навчання, сформулювати вміння здійснювати аналіз методологічних та організаційно-методичних аспектів даної проблеми [5; 6].

Підготовку майбутнього викладача в магістратурі вчені розглядають, з одного боку, як відтворення культурно-історичного досвіду, а з іншого – як механізм формування готовності фахівця до

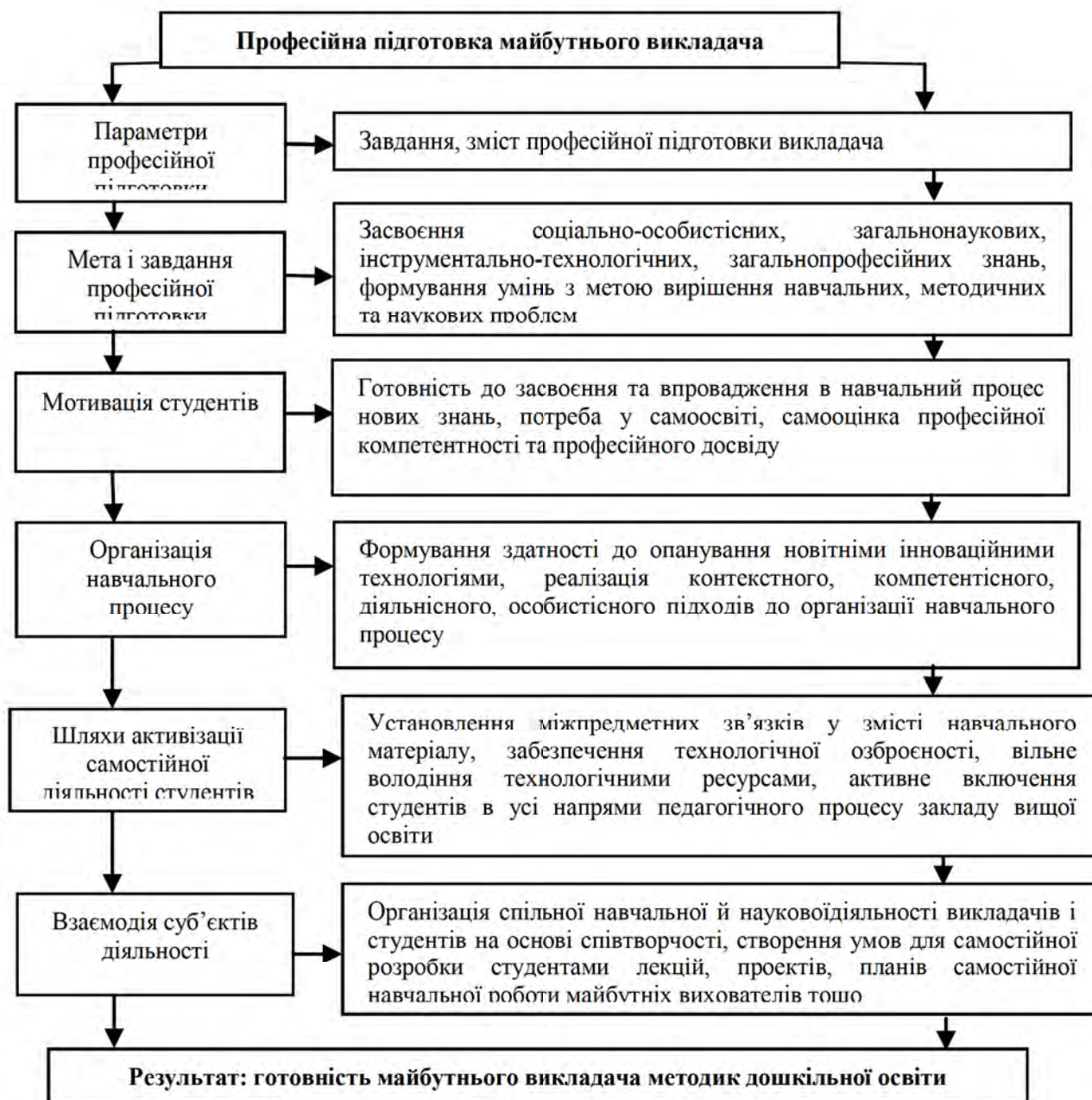
творчої педагогічної діяльності в умовах глобалізаційного освітнього простору. У зв'язку з цим підготовку викладача в магістратурі можна охарактеризувати як освіту дорослих з метою залучення *андрагогічної моделі* [1; 3].

Навчаючись у магістратурі, студенти змінюють свій звичний статус «студента – майбутнього вихователя дітей дошкільного віку» на статус «майбутнього викладача закладу вищої освіти». Значне місце у вивченні навчальних курсів відведено аналізу методологічних і організаційно-методичних проблем у педагогіці. Магістранти опановують навички роботи з науковою і науково-методичною інформацією, вчать розробляти навчальні плани, програми, методичні комплекси, тексти лекцій різних видів, систему семінарських, практичних, лабораторних занять тощо. Вони оволодівають уміннями планування, організації та здійснення власної наукової роботи, методикою керівництва науковою роботою студентів бакалаврату (написанням рефератів, навчально-дослідних проектів, курсових і кваліфікаційних робіт). І. Дичківська професійну готовність характеризує як закономірний результат спеціальної підготовки і самовизначення освіти й самоосвіти, виховання й самовиховання, психічний активно-дієвий стан особистості, складну її якість, систему інтегрованих властивостей. Науковець підкреслює, що однією з важливих якостей педагога, умов успішності його як професіонала є готовність до інноваційної діяльності [4].

Як свідчить власний досвід роботи зі студентами магістратури, у професійній підготовці акцентується увага на активній участі в цьому процесі самих студентів, їх готовності до співпраці з викладачем та однокурсниками. У магістрантів уже є диплом про вищу освіту, тому для них слід застосовувати іншу модель навчання. Необхідно зазначити, що організація навчання бакалаврів спирається на традиційну, перевірену десятиліттями, педагогічну модель підготовки майбутнього вихователя. На жаль, за цією моделлю зазвичай організується педагогічний процес у закладі вищої освіти не тільки на етапі навчання в бакалавраті, а й магістратурі. За такої організації навчального процесу провідна роль відведена викладачеві. Він сам планує навчальний процес, стимулює студентів до засвоєння нових знань та опанування загальними і спеціальними професійними вміннями, контролює та оцінює якість досягнень студентів.

Порівняно з означеною вище моделлю андрагогічна модель передбачає активну організацію самостійної діяльності студентів-магістрантів з опорою на проблемність та інтерактивність. Майбутні викладачі постійно задіяні в розробці й організації дидактичних завдань різного рівня складності (репродуктивні, реконструктивні та творчі): формулюють цілі та завдання окремих інформаційно-дидактичних одиниць (модулів), проектують результати навчальної діяльності.

Зміст та структуру підготовки майбутніх викладачів методик дошкільної освіти на основі андрагогічної моделі представлено на рис. 1:

Рис. 1. Структурно-функціональна модель підготовки майбутнього викладача методик дошкільної освіти

Активна участь студентів за такою моделлю спрямована на свідоме вибудовування траєкторії самоосвіти, мотивує їх до самостійного здобуття знань, використовуючи інтернет-ресурси, самостійну навчально-дослідницьку та експериментальну діяльність.

Важливими показниками готовності майбутніх викладачів до професійної діяльності є їх здатність творчо вирішувати актуальні освітні проблеми, позитивно ставитися до цього процесу, готовність будувати навчальний процес на принципах інтеграції, диференціації, індивідуалізації й демократизації. Майбутній викладач самостійно ініціює

свою діяльність на основі наукових, теоретичних, технологічних засад його підготовки, вибудовує власну майстерність. Його готовність до роботи передбачає знання сучасних методологічних підходів до організації навчально-виховного процесу у вищій школі, розуміння процесів розвитку вищої педагогічної освіти та підготовки вихователя як активного суб'єкта педагогічного процесу в дошкільній освіті, наявність певних професійних досягнень.

Для того, щоб майбутні викладачі по закінченню магістратури були готові викладати методики дошкільної освіти, вони повинні систематично виконувати відповідні навчально-пошукові, практичні й дослідницькі завдання з усіх методик, які вивчалися до цього. Так, для майбутнього викладача з дисципліни «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю дітей» зміст цих завдань передбачає: розробку тез лекції з теми «Оволодіння різноманітними технологіями залучення дошкільників до образотворчої діяльності» або «Роль вихователя в естетичному вихованні дітей дошкільного віку»; складання переліку базової та додаткової літератури для проведення проблемного семінару з теми «Базові, авторські та регіональні програми з образотворчого, музичного, театрального та літературного мистецтва»; розробку тестових завдань для здійснення контролю якості професійно орієнтованих знань майбутнього вихователя; складання анотованого списку літератури з навчальних тем «Методика навчання малюванню, аплікації, конструюванню, ліпленню дошкільників»; допомогу вихователю у розробці конспекта комплексного заняття з аплікації «Український національний одяг – святковий костюм», урахування різноманітні технології щодо методики його проведення; розробка спільно з вихователем структури та змісту орієнтованого конспекту заняття в гуртках з обдарованими дітьми, які мають виражені творчі здібності до малювання, аплікації, конструювання, ліплення, декорування; розробка словника на допомогу вихователю при вивченні «Основ образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю дітей».

Представлені вище завдання виконувалися студентами магістратури відповідно до інших методик спеціальності «Дошкільна освіта».

Одним із напрямів професійної підготовки майбутнього викладача є його готовність до здійснення контролю та оцінювання результатів навчання студентів-бакалаврів у закладі вищої освіти. Цей напрям готовності магістрантів характеризують їх уміння до проведення контрольних робіт, анкетування, здійснення аналізу результатів екзаменаційних сесій, порівняння цих результатів із даними попередніх років, виявлення позитивних (негативних) тенденцій у навчанні та встановлення їх причин, аналіз результатів студентських олімпіад за напрямом підготовки тощо.

Майбутні випускники магістратури в процесі такої підготовки усвідомлювали необхідність дотримання відповідних умов, що

відображають цілеспрямованість, репрезентативність, об'єктивність і системність контролю. На власному досвіді вони перевірили застосування рейтингової системи оцінювання професійних компетенцій студентів, спрямовану на активізацію їх самостійної роботи, мотивацію навчальної діяльності, підвищення ролі ініціативності, відповідальності, творчості.

Означена система професійної підготовки дозволяє викладачеві закладу вищої освіти здійснювати індивідуалізацію та застосовувати диференціацію навчання.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Педагогові, який організує освітній процес студентів магістратури, надається можливість вибору моделі навчання: педагогічної або андрагогічної.

Про користь андрагогічної моделі свідчить той факт, що вона дозволяє враховувати рівень готовності кожного магістранта до самостійної навчальної та наукової діяльності, допомагає розвивати в них рефлексію, самокритичність, можливість самостійно організовуватися у навчальні та наукові групи, брати на себе відповідальність, доводити розпочату справу до кінця, відстоювати й аргументовано доводити власну точку зору.

Результати проведеного дослідження доводять перспективність подальших наукових пошуків щодо розкриття інноваційних технологій організації підготовки майбутнього викладача методик дошкільної освіти та створення відповідних організаційно-педагогічних умов ефективного забезпечення його готовності до професійної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аристова Л. Педагогіка і методика вищої школи: навч. метод. посіб. Любов Аристова. – К.: Кондор, 2008. – 272 с.
2. Вербицкий А. А. Контекстное обучение: теория и технология / А. А. Вербицкий // Новые методы и средства обучения. – 2009. – № 2. С. 51-54.
3. Громкова М. Т. Андрагогическая модель целостного образовательного процесса: автореф. дис. доктора пед. наук: 13.00.01 / Майя Тимофеевна Громкова. – М. 2006. – 52 с.
4. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: підручник / Ілона Дичківська. – 3-тє вид. випр. – К.: Академвидав, 2015. – 304 с. – (Серія «Альма матер»)
5. Фунтікова О. О. Викладання методик дошкільної освіти: навч. посіб. / О. О. Фунтікова, К. Й. Щербакова. – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2016. – 192 с.
6. Щербакова Е. Обучение в магистратуре: современные аспекты подготовки / Е. Щербакова, Т. Поздеева // Пролеска. – 2016. – № 11. – С. 29-31.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED:

1. Arystova L. Pedahohika i metodyka vyshchoi shkoly [Pedagogy and Methodology of Higher Education] : navch. metod. posib. Liubov Arystova. – K.: Kondor, 2008. – 272 s. (in Ukrainian)
2. Verbickij A. A. Kontekstnoe obuchenie: teorija i tehnologija [Contextual Learning: Theory and Technology] / A. A. Verbickij // Novyje metody i sredstva obuchenija. – 2009. – No 2. S. 51-54. (in Russian).
3. Gromkova M. T. Andragogicheskaja model' celostnogo obrazovatel'nogo processa [Andragogical Model of a Holistic Educational Process]: avtoref. dis. doktora ped. nauk: 13.00.01 / Majja Timofeevna Gromkova. – M. 2006. – 52 s. (in Russian)
4. Dychkivska I. Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii: pidruchnyk [Innovative Pedagogical Technologies]/ Ilona Dychkivska. – 3-tie vyd. vypr. – K.: Akademvydav, 2015. – 304 s. - (Seriiia “Alma mater”) (in Ukrainian)
5. Funtikova O. O. Vykladannia metodyk doshkilnoi osvity: navch. posib. [Teaching Methodologies for Preschool Education:] / O. O. Funtikova, K. Y. Shcherbakova. – Melitopol: Vydavnychi budynok Melitopolskoi miskoi drukarni, 2016. – 192 s. (in Ukrainian)
6. Shcherbakova E. Obuchenie v magistrature: sovremennye aspekty podgotovki [Education in the Magistracy: Modern Aspects of Training] / E. Shherbakova, T. Pozdeeva // Proleska. – 2016. – No 11. – S. 29 – 31. (in Belarus).

Аннотация. В статье характеризуется готовность будущего преподавателя методик дошкольного образования как один из критериев социокультурного, духовного, интеллектуального развития педагогической интеллигенции, работающей в высших учебных заведениях. Автор статьи на основе анализа исследований и педагогической практики высшего образования делает вывод о том, что важным показателем готовности преподавателя является повышение уровня его компетентности и креативности. Это достигается благодаря трансформации содержания учебных планов и учебных программ по специальности «Дошкольное образование» и организации обучения на субъект-субъектной основе.

Подготовка преподавателя методик дошкольного образования осуществляется на основе андрагогической модели, в которой выделяются основные параметры: цель и задачи профессиональной подготовки, мотивация студентов, пути их активизации, организация учебного процесса и взаимодействия субъектов деятельности.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, преподавание методик, андрагогическая модель обучения.

Abstract. The training of the future teacher of methodologies of preschool education is characterized in this article as one of the criteria of socio-cultural, spiritual, intellectual development of the pedagogical intellectuals, who are working in the higher educational institutions. The author of the article refers to the scientific researches of L. Artemova, I. Bekh, S. Vitvitskaya, M. Gromkova, N. Kuzmina, N. Lysenko, M. Oleinik, A. Shcherbakov and others, references to analysis of pedagogical practice of higher education are made. It is concluded that the important indicator of the preparedness of the future teacher is the increase of the level of his competence and creativity.

All mentioned above can be achieved by transformation of the content of educational plans and educational programs of specialty "Preschool education" and by organization of training based on the subject-subject basis. The content and structure of the preparation of the future teacher of preschool education methodologies is implemented on the basis of the andragogical model. The main parameters of this model are: purpose and tasks of professional training, motivation of students, ways of their activation, organization of the educational process and the interaction of stakeholders.

Key words: professional training, teaching methodologies, andragogical model of training.

Стаття надійшла до редакції 16.03.2018

Л. А. Янцур

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ГУМАНІЗАЦІЇ В НАВЧАННІ ДОШКІЛЬНИКІВ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Стаття присвячена проблемі гуманізації процесу навчання дошкільників образотворчій діяльності. Відмічається необхідність врахування в цьому процесі інтересів і можливостей дітей, перспектив їх подальшого розвитку. Більш детально автор зупиняється на характеристиці інтересу до зображувальної діяльності, його проявах у старших дошкільників і можливостях організації образотворчої діяльності відповідно до різних видів даного інтересу. Значна роль приділяється педагогу, його особистій компетентності, створенню атмосфери доброзичливості, поваги і уваги до кожної дитини, її успіхів і бажань.

Ключові слова: принцип гуманізації, навчання дошкільників, образотворча діяльність, інтерес до зображувальної діяльності, особиста компетентність педагога, атмосфера доброзичливості, співтворчість педагога з дитиною.

Постановка проблеми. Сучасне демократичне суспільство вимагає від педагогів та вихователів втілення ідей гуманізму у своїй практичній діяльності. Актуальність гуманістичного виховання, на думку